

แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา
Practical Guidelines in Enhancing Morals and Ethics
in Higher Education Institutions

พลเรือตรีหญิง ประอร สุนทรวิภาต, ประ.ด.
Rear Admiral Praon Suntornviphath, Ph.D.

บทคัดย่อ

แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา สามารถจำแนกได้ 2 ระดับ คือ ระดับนโยบาย และระดับการปฏิบัติในระดับนโยบายแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) การกำหนดให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นนโยบายหลักของสถาบัน 2) กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับและบทลงโทษต่างๆที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและบังคับใช้อย่างจริงจัง 3) กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม แก่นิสิตนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกหลักสูตรการศึกษาให้ชัดเจนทั้งวิชาการ การกำกับติดตามและประเมินผล ในส่วนระดับการปฏิบัติ ได้แก่ 1) การกำหนดแผนงานโครงการ และกิจกรรมให้ชัดเจนทั้งในวิธีการ ตัวชี้วัด ช่วงเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบและการประเมินผล 2) ดำเนินกิจกรรมตามแผนด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องกับนักศึกษาทุกชั้นปี 3) ผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากร ควรปฏิบัติตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีในการมีคุณธรรมจริยธรรม 4) กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมให้ชัดเจน 5) ให้นิสิตนักศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการทำกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม 6) กำหนดให้นิสิตนักศึกษามีสมุดบันทึกคุณธรรมจริยธรรม และ 7) ควรมีการเชิดชูและยกย่องคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม หรือบุคคลตัวอย่าง เพื่อเป็นการสร้างค่านิยมคนดีให้เกิดขึ้นในสถาบัน

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม สถาบันอุดมศึกษา

Abstract

Policy for practical guidelines to develop a desirable attribute of graduates are

- 1) to set collegian's moral and ethics development as the principle of the institution
- 2) to clearly set rules, regulations, and related punishments for those who violate them and enforce them properly
- 3) to set guidelines in enhancing morals and ethics inside as well as outside of the curriculum in terms of academics, monitoring, and evaluation. At practice level what should be considered are
- 1) to clearly set plans, programs, projects, and activities which compose of methods, indicators, duration, budget, personnel in charge, and evaluation
- 2) to continually conduct activities as planned by various methods and cover every year class collegians
- 3) executives, faculties and staff should be role models
- 4) to clearly set moral and ethics indicators
- 5) to assign students as a key role in such practice
- 6) students are to have journals to enter their moral and ethics practice
- 7) recognition should be practiced.

Keywords: Moral and Ethics, Higher Education Institution.

บทนำ

คุณธรรมจริยธรรม คือ พื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพดีงามอย่างสงบบสุขในสังคม และบุคคลควรได้รับการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดในทุกช่วงชีวิตตั้งแต่ จากครอบครัว และสถาบันการศึกษา ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่ผู้เรียน กล่าวคือ ต้องให้มีความรู้คู่คุณธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education) ได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินงาน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน การฝึกอบรม ตลอดจนการปลูกฝังด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์อย่างน้อยตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่

1.) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติ อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และด้วยความ รับผิดชอบทั้งในส่วนตน และส่วนรวม มีความสามารถในการปรับปรุงวิถีชีวิตในความ ขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัย และการ ปฏิบัติตนตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัว และสังคม

2.) ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิด และการ นำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนก ข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจน กระบวนการต่างๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

3.) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่างๆใน การคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหา เมื่อต้อง เผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

4.) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skill and Responsibility) หมายถึง ความสามารถ ในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผน และรับผิดชอบต่อ การเรียนรู้ของตนเอง

5.) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข

ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์ และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

จะเห็นว่าผลการเรียนรู้ที่สถาบัน อุดมศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นซึ่งมี ความสำคัญเป็นลำดับแรก คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะทางปัญญา และความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและความรับผิดชอบต่อสังคม จะมีส่วนช่วย ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นด้วย นอกจากนี้จากผลงานวิจัยของเครือข่าย สถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลาง (ดร.อัจฉรา ไชยอุปถัมภ์, พลเรือตรีหญิง ดร.ประอร สุนทรวีภาต และคณะ) โดยการสนับสนุนงบประมาณ จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรมและแนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมความเป็น บัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา พบว่าตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมใน การปลูกฝังแก่นิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมใน สถาบันอุดมศึกษา มีทั้งสิ้น 15 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความ รับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ความมีวินัย (ตรงต่อเวลา เคารพกฎระเบียบ) ความเสียสละ ต่อส่วนรวม ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญู การมีจรรยาบรรณวิชาชีพ ความ สามัคคี ความประหยัดและพอเพียง การมีสติ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความอ่อนน้อม ถ่อมตน ความศรัทธาในหลักศาสนาและการ

รู้จักกาลเทศะ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาควรนำไปเสริมสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่องจริงจัง เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีผลการเรียนเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ อย่างแท้จริง

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมมีความหมาย เกี่ยวข้องในด้านของคุณงามความดีแม้ว่าจะมี ความหมายที่ต่างกัน แต่ก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน กล่าวคือ คุณธรรมเน้นเรื่องความสำนึก ในความดีงาม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่ยึดมั่น อยู่ภายใน เกิดจากการตัดสินใจด้วยตนเองไม่มีใครบังคับ ส่วนจริยธรรมเน้นที่การประพฤติการ แสดงออกถึงความถูกต้องดีงามทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อให้ตนเอง และคนในสังคมรอบข้างมีความสุข

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นิสิตนักศึกษา

1. คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้ เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา

คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังแก่นิสิต นักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาตามพระบรม ราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (นฤมล โอสธานุเคราะห์, 2549) ได้แก่ ความ ซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความ มุ่งมั่นอดทน พากเพียร ความมีสติรอบคอบ ความมีศรัทธาและความจริงใจ การมีทักษะชีวิต ความเสียสละ การมีจิตของความเป็นผู้ให้ การมีจิต ประชาธิปไตย และจิตสาธารณะ การรู้จักสามัคคี การมีจรรยาบรรณวิชาชีพ ความเข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก และการใช้ปรัชญาแบบพอเพียง เป็นทิศทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่นิสิตนักศึกษา

ในสถาบันอุดมศึกษาจากคุณธรรมจริยธรรม ดังกล่าว ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคุณธรรมจริยธรรม ประจำตัว หรือคุณธรรมจริยธรรมในการ ดำรงชีวิต กลุ่มคุณธรรมจริยธรรมเพื่อ ความสำเร็จของการทำงานและการประกอบ อาชีพ และกลุ่มคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อสังคม ส่วนรวม

2. รูปแบบ/ แนวทางการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา

2.1 พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี ได้ กล่าวถึงรูปแบบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่เยาวชน ดังนี้ 1) การสอนโดยตรง ในรายวิชา 2) การบูรณาการไว้ในกิจกรรม การเรียนการสอน 3) การสนับสนุนส่งเสริมงาน ด้านกิจการนักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม 4) ผู้สอนต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่นักศึกษา และ 5) การให้รางวัล และการยก ย่องชมเชยนักศึกษาที่ทำความดี กระทำตนเป็น ประโยชน์แก่สังคม

นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางใน การประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรมของ นักศึกษาว่าควรต้องดำเนินการดังนี้ 1) ผู้สอน กับผู้เรียนร่วมกันกำหนดคุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประสงค์ ซึ่งควรได้รับการปลูกฝัง หรือแก้ไข โดยเร่งด่วน โดยอาจกำหนดเป็นบทบัญญัติ เช่น ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา การเห็น ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น 2) วางแผนร่วมกับผู้เรียนในการกำหนด เกณฑ์การประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม ว่าจะพิจารณาจากสิ่งใดบ้างในการประเมิน

(ตัวบ่งชี้) และให้น้ำหนักความสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม 3) กำหนด/เลือกเครื่องมือและวิธีการเพื่อใช้ในการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน เช่น การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน แบบบันทึกผลการสังเกต การประเมินตนเองของผู้เรียน การประเมินโดยเพื่อน และอาจารย์ผู้สอน เป็นต้น

2.2 ผลการวิจัยของ อภิญญา มะนะโรจน์ (2539 อ้างถึงใน นฤมล โอสธานุเคราะห์, 2549) พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมแก่นิสิตนักศึกษาทำได้หลายวิธี ได้แก่ 1) ต้องสร้างศรัทธาให้เกิดแก่คุณธรรมนั้นๆโดยการจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม 2) การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ต้องคำนึงถึงวัยและขั้นตอนการพัฒนาคุณธรรม 4) มหาวิทยาลัยจะต้องกำหนดนโยบายปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน และกิจกรรมส่งเสริมในด้านต่างๆเพื่อปลูกฝังคุณธรรม 5) อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษามีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมมากที่สุด 6) คุณธรรมที่สำคัญที่จะต้องปลูกฝังให้นิสิตมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบ และการรู้จักตนเอง ใฝ่รู้ ไตร่ตรองเหตุผล และเสียสละเพื่อส่วนรวม ตามลำดับ

2.3 ผลการวิจัยของ ฉลอง ใจฉลาด และคณะ (2552) ในเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาไทย ว่าควรประกอบด้วย 1) การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้สอน 2) การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม 3) การสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกรายวิชา 4) การกำหนดเป็นรายวิชา

การศึกษาทั่วไปในหลักสูตร 5) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 6) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในสถาบันอุดมศึกษา 7) การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและยึดมั่นในประชาธิปไตย 8) การจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการอย่างสร้างสรรค์

แนวทางเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา

แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วยแนวทางในระดับนโยบายและระดับผู้ปฏิบัติ

1. แนวทางปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับนโยบาย

สถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดเป็นนโยบายหลักให้มีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นิสิตนักศึกษา นอกเหนือจากเรื่องการเรียนการสอนซึ่งทำประจำอยู่แล้วตามหลักสูตรการศึกษา โดยมีแผนงานสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณดำเนินการอย่างชัดเจน และมีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

1.2 ให้มีหน่วยงานระดับสถาบันหรือคณะกรรมการร่วมระดับสถาบัน เพื่อควบคุมกำกับกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังทั้งระดับสถาบัน คณะและสาขาวิชา

1.3 กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและบทลงโทษต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมภายในสถาบันให้ชัดเจน และมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง อีกทั้งคณะผู้บริหาร

คณาจารย์ และบุคลากร ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้ปรากฏ

1.4 กำหนดรูปแบบ/ แนวทางการปฏิบัติในการปลูกฝังสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม แก่ นิสิต นักศึกษา ให้ชัดเจน ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติตั้งแต่พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดวิธีการ การกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน รูปแบบทำได้ 2 แนวทางคือ

1.4.1 ส่งเสริมและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมภายในหลักสูตรการศึกษาได้แก่

1) การกำหนดเป็นรายวิชาเฉพาะขึ้นมาใหม่ที่มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนเป็นการเฉพาะ ให้เป็นวิชาบังคับในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) ไม่น้อยกว่า 2 วิชา (4 หน่วยกิต จาก 30 หน่วยกิตที่มีอยู่ในหมวดนี้) เช่น วิชาการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม วิชาคุณธรรมจริยธรรม สำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย วิชาจรรยาบรรณวิชาชีพและจริยศาสตร์เบื้องต้น วิชาจริยธรรมตำรวจ วิชาปรัชญาและศาสนากับการครองชีวิต วิชาการพัฒนาผู้นำคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

2) การบูรณาการในทุกรายวิชา โดยอาจารย์ผู้สอนตามที่ระบุไว้ใน มคอ.3: รายละเอียดของรายวิชา ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เช่น วิชาประวัติศาสตร์ วิชาการเมืองไทยและการเมืองระหว่างประเทศ

1.4.2 ส่งเสริมและสอดแทรก

คุณธรรมจริยธรรมภายนอกหลักสูตรการศึกษา ในรูปแบบของการจัดโครงการและหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นิสิต นักศึกษาควบคู่กันไปกับการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมภายในหลักสูตรการศึกษา เช่น โครงการค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม โครงการจิตอาสาชวนคุณทำความดีเพื่อสังคม โครงการพัฒนาความเป็นมนุษย์ โครงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม โครงการตามรอยพุทธทาส โครงการสัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรม โครงการธนาคารความดี โครงการทดแทนบุญคุณแผ่นดิน โครงการค่ายอาสา โครงการประกวดคอนเสิร์ตสีขาว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการในลักษณะอื่น ๆ เช่น การสัมมนาบัณฑิตไทยไม่โกง การจัดบอร์ดเผยแพร่หลักธรรมและข้อคิดหน้าห้องเรียน การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การศึกษาดูงาน การบริจาคโลหิต การบริจาคของช่วยเหลือ/ งานวันเด็ก เป็นต้น

1.5 สร้างสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นต้นแบบของคุณธรรมจริยธรรมทั้งระดับผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา

2. แนวทางปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับผู้ปฏิบัติ

ควรดำเนินการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแก่นิสิต นักศึกษา ตามแนวทางที่สถาบันกำหนดนโยบายแล้ว อย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม ดังนี้

2.1 ให้มีคณะกรรมการกำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นิสิตนักศึกษา โดยจะต้องระบุกิจกรรม รูปแบบ/ วิธีการ ตัวชี้วัดผลดำเนินงาน ช่วงเวลา งบประมาณผู้รับผิดชอบ และการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน

2.2 ควรมีกิจกรรมในการดำเนินงานทั้ง 3 ส่วน ได้แก่

1) กลยุทธ์เชิงป้องกัน ป้องปรามเพื่อไม่ให้นักศึกษากระทำผิด

2) กลยุทธ์เชิงพัฒนา เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้คุณธรรม พัฒนาชีวิตจิตใจให้สูงต้งาม

3) กลยุทธ์เชิงจูงใจ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการกระทำบนหนทางที่ถูกต้อง

2.3 กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมให้ชัดเจนในแต่ละสถาบันและหรือในรายวิชา อาจารย์ผู้สอนอาจกำหนดให้คุณธรรมจริยธรรม เป็นส่วนหนึ่งของน้ำหนักระเมินในรายวิชา เช่น คะแนนการมีวินัย การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ซื่อสัตย์ สามัคคี เป็นต้น

2.4 จัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแผนอย่างทั่วถึงทุกชั้นปี อย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร และควรจัดกิจกรรมการปลูกฝังฯ ทั้งในชั่วโมงเรียน และนอกห้องเรียน ในทุกๆกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและหลากหลายในรูปแบบวิธีการ

2.5 คณาจารย์ ควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การใช้สื่อ

คลิป์วิดีโอ การทำงานกลุ่ม บทบาทสมมติ เป็นต้น

2.6 คณะผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากร ควรปฏิบัติตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น การวางตัวเหมาะสม แต่งกายสุภาพถูกต้องตามระเบียบการตรงต่อเวลา การมีเหตุผล เสียสละ เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาค้นชินกับสิ่งแวดล้อมที่มีแต่ความดี มีคุณธรรมและเกิดความละเอียดต่อการกระทำผิด

2.7 จัดให้นิสิตนักศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและจิตอาสาทุกปี อย่างน้อย ภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง ให้ต่อเนื่องสูงขึ้นจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.8 ให้นิสิตนักศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการทำกิจกรรมเพื่อเป็นการปลูกฝังและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแก่นิสิตไปในคราวเดียวกัน และให้เกิดความเคยชินในการปฏิบัติจนเป็นนิสัยแก่นักศึกษา

2.9 กำหนดให้มีสมุดบันทึกประจำตัว หรือแฟ้มสะสมงานของนักศึกษาที่เป็นสื่อถึงการทำความดีมีคุณธรรมจริยธรรม และควรมีรายงานผลการปฏิบัติตนของนักศึกษา (Transcript) เมื่อจบการศึกษา

2.10 ด้านการประเมินผลพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม ควรกำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินไว้อย่างชัดเจน โดยประกาศให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า ตั้งแต่แรกเข้าและมีการเก็บบันทึกแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ที่แสดงคุณลักษณะ/ ผลงานที่สะท้อนพฤติกรรมด้านคุณธรรมไว้อย่างเป็นรูปธรรม มีการทบทวน

และนำผลการพัฒนามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนานักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.11 ควรมีกิจกรรมการเชิดชูเกียรติและยกย่องคนดี หรือบุคคลตัวอย่างเพื่อเป็นการสร้างค่านิยมคนดีให้เกิดขึ้นในสถาบัน

บทสรุป

แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลนั้น คณะผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาควรต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในสถาบันทั้งในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ความรับผิดชอบต่องานของตนเองและส่วนรวม ปฏิบัติตนในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี ความมีวินัยตรงต่อเวลา การแต่งกายเหมาะสม และควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรติทั้งนิสิตนักศึกษา และบุคลากรที่ประพฤติดีมีคุณธรรม เพื่อให้นิสิตนักศึกษา/ ผู้เรียนเกิดความเลื่อมใสหากจะกระทำผิดหรือละเมิดคุณธรรมจริยธรรมของสถาบัน และยังมีกำลังใจที่จะประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีตลอดไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552
- ฉลอง ใจสะอาด และคณะ (2552) รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาไทย. สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นฤมล โอสถานุเคราะห์ (2549). แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. แหล่งที่มา http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/epaper/july_dec2007/Narumol.pdf (12 เมษายน 2558)
- อัจฉรา ไชยบุณย์, ประอร สุนทรวิภาต พลเรือตรีหญิง และคณะ (2558) การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมและแนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลาง. เอกสารรายงานผลการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา